

Háy János

A gyerek

A gyerek eljutott az iskolába, hisz reggel oda vezetett a pesti út, zárva volt még a kocsmá, s a kisboltba nem akart beugrani, hogy már reggel azzal induljon a nap, amivel este végződött, azt alkoholizmusnak gondolta, függőségnek, amikor az anyag uralja az akaratot, helyesebben, ő maga az akarat. Felment az első emeletre, az igazgatói irodába, és onnét igazgatott eleveneket és holtakat, holott ez az igazgatás nem az volt, amiről úgy gondolta, a sors neki rendelte. Olyan volt, mint egy Habsburg trónörökös, aki a német-római császári cím helyett végül a mexikói trónt kapja, mert azon a fontos helyen már ül valaki. Egy fejletlen, zűrzavaros országot, ahol uralkodása ötödik évében, 1867-ben, nem is érti miért, hisz semmit nem tud arról az országról, a nép fellázad és őt is leöli, talán csak egy egyszerű ösztöntől hajtva, hogy felforgassák a társadalmi rendet, ami egy ilyen rendetlenséghez szokott nép számára teljesen elviselhetetlen volt. Így töltötte a napokat a gyerek is az igazgatói irodában, fogalma sem volt, hogy mért van ott és meddig, nem győzte elhajtani magáról azokat a nőket, akik rátapadtak, mint a legyek, hogy gondozzák az ő életét. Ami persze nem az ő élete volt, hanem egy igazgató élete. Mert bár a férfiak otthon azt gondolták, hogy kevés egy iskolai igazgatóság ahhoz, hogy a gyerek negatív testi adottságait korigálja, tévedtek. Az igazgatóság ebben az iskolai szituációban, és ráadásul egy ilyen kicsi és jelentéktelen Budapest környéki faluban éppen hogy a legtöbb volt, a maximum. Ráadásul ezek az ápolónők olyan helyzetben voltak, hogy nem volt a bennük rejlő testi lehetőség kihasználva. A férfiak már régen nem közelítették meg őket, holott még nem jutottak abba a korba, amikor már illik lemondani róluk, mert felér egy kínzással a testi érintkezés, s eleve volt bennük egy vágy, hogy valahol, adott esetben bárhol kielégüljenek. De rossz állapotban voltak, meghíztak, s mindenütt lötyögött rajtuk valami plusz, vagy éppen a csontjaikra száradtak, s a bőrük összeaszadt, s emiatt csak olyan helyen mertek próbálkozni, amiről azt gondolták, kevésbé, vagy egyáltalán nem hoz kudarcot. Például a gyereknél. Csodálkoztak is, mikor a gyerek elutasította őket, s arra gondoltak, hogy a gyerek tulajdonképpen buzi, annak született, vagy azzá lett, mert ilyen kinézettel nő nem sikerült szereznie, maradtak a férfiak, azoknál nem számít a küllem. Nem gondolták, hogy épp ellenkezőleg: aki a nőknél nem jöhet számításba, az a fér-

(részlet a regényből)

fiaknál végképp nem. Szóval a gyerekek, hogy buzi legyen, még nehezebb lett volna, mint a nőkkal kapcsolatba kerülni.

Buzi az, mondta az egyik nő, mikor kisomfordált szégyentől kissé megpirosodva az igazgatói szobából, hogy ő ajánlkozott, de a gyerekek, hát inkább nem is részletezem... Nincs abban vér, az olyan az a gyerek, hogy nincs. Ekkor jött be a képbe az az alsós tanítónő, aki még szabad volt, nem is lehet tudni, mért nem házasodott. Vagyis hogyan lehetne tudni. Azt mondta az a tanítónő, egyébként a szomszéd faluban lakott, onnét járt be busszal, néha kocsival, amikor még volt ki behozza. Azt mondta röhögve, majd én letesztelek ezt a dolgot, s fogadott egy üveg mócárt likőrbe és egy másik üveg bélizbe, amit a nők a rendszerváltás után, mert néhány évvel ez után a politikai esemény vagy inkább eseménysor után voltunk, leginkább kedveltek, hogy ő megoldja.

Nem kell, itt mondtak egy nevet, ami a lánynak a neve volt, pl. hogy Mari, persze nem épp ezt, csak egy hasonlót, nem kell ilyenbe belemenned, részben nem akarták egy szar likőrrel egy ekkora hülyeségbe beleúzni a lányt, akit ennél jobb sorsra tartottak érdemesnek. Utálták is azt a varrodás vállalkozót, aki ennyi évig fenntartotta vele a kapcsolatot, a felesége mellett persze. És ígért fűt és fát, főleg, hogy otthagyja azt a hülye picsa feleségét, és ezzel a lánnyal fog együtt élni, mert kibírhatatlan az a nő, egy jó szava nincs, soha nem mondja a varrodásnak, hogy de jól eladtad ezeket a szabadidőruhákat. A lány meg éveken át várt erre a pillanatra, s mikor azt mondta, hogy most már eleget vártam, akkor mondd meg otthon, hogy velem akarsz, akkor a férfi, ez a vállalkozó, visszakérdezett, hogy most mire gondol, hogy mit akart vele. A lány erre, hogy együtt élni. Hogy én, kérdezte a vállalkozó. Hát azt mondtad, mondta a lány, és én most már mindjárt harminc, szóval már itt az idő. A férfi meg, hogy milyen idő. Hát gyerek, meg ilyesmi. Nekem már van, mondta a férfi, ez a vállalkozó, hogy ő még egyet semmiképpen, mert mennyire szar most minden azon a terepen, ahol dolgozik. Itt van ez a sok kurva kínai, hát bazmeg örülök, ha ezt a kettőt felnevelem, akik már amúgy is vannak, ma már, mai fejjel már ezekbe sem vágnék bele, legfeljebb egy fejszét, röhögött, meg egyébként sem gondolná, hogy ott tudná hagyni a feleségét, mégiscsak ő szülte a gyerekeket neki. Mire a lány, hogy én is szülnék, és akkor én is olyan lehetnék, mint ő. Erre a férfi, hogy ez nem történhet meg, mert nekem nem kell már gyerek, szóval a lány semmi esetre sem lehet olyan, mint a férfi felesége, szóval menjen ez a lány most már a picsába – mondta a vállalkozó, s hozzáfűzte, hogy ő nem akarta ezt ilyen durván, mert mégiscsak volt valami bizalmas közöttük, de a lány erre kényszeríti őt a magatartásával. Na így történt, hogy hatévnyi kapcsolat után a férfi úgy lepattintotta a lányt, mintha egy fikát pöckölne el a körméről, amit korábban az orrából vakart ki, galacsinná gyúrta és a szőnyegre pöccintette, ahol nem látszott, mert ez egy sötét szőnyeg volt. Így veszett ki a férfi figyelméből az alsós tanítónő.

A lány gyötrődött egy darabig, de volt benne annyi tartás, hogy ezt nem mutatta. Az iskolában persze megtudták a történetet a többi tanárnők, és ezért utálták ezt a vállalkozót, meg kicsit örültek is, hogy nem jött össze a lánynak, mert a vállalkozót nagyon gazdagnak vélték, s ha összejön, akkor a lány tényleg kapott volna legalább egy kis dévót, de lehet, hogy egy kismercit, és járt volna

nyaralni, nem csak a Tisza-tóhoz, ahová ők is elvetődtek, vagy Horvátországba, hanem mindenféle szigetekre, ahova az ilyen gazdagok járnak. És azt nekik nagyon rossz lett volna látni, hogy a lány kiszáll a kismerciből, aztán elmeséli, mi volt a Bahamákon. Örültek egy kicsit ennek a kudarcnak, meg utálták is a vállalkozót, hogy ezt a kudarcot okozta a lánynak, merthogy szerették a lányt. Azt azonban mégsem akarták, hogy a gyerekek keveredjen össze, aki hát úgy nézett ki, ahogy, s még arról is tudtak, hogy iszik, meg hogy ahhoz a nőhöz is eljár a faluban, akihez ugye rendes embernek nem volna szabad. Nem akarták ilyen helyzetbe üzni a lányt, másrészt amiatt is rossz lett volna, hogy akkor ez a lány sikert könyvelhetne el, amit a kolléganők nem, sőt, aminek kapcsán a kolléganők csak kudarcot. És esetleg akkor azzal is szembe kellene nézni, hogy ez a lány sokkal jobban néz ki náluk, és fiatalabb is, ami egyébként igaz volt. De ha nem sikerül neki semmi a gyereknél, akkor ő is majd megöregszik és elhízik, és a kréaportól szétszaródik a bőre, és a gyerekektől kinyíródnak az idegei, szóval minden esély megvan arra, hogy épp olyan legyen, mint ők, sőt még rosszabb, hisz nem lesz férje, és nem születnek gyerekei, legfeljebb mikor harmincnyolc, akkor valahonnét beszerez egyet, akinek persze nem lehet tudni ki az apja, szóval rettenetes életet fog élni.

A lány erősködött, hogy nem a béliz miatt, hanem csak mert érdekel, afféle próbatételként, mint a népmesékben, amiket a gyerekeknek szokott felolvasni, mikor látja rajtuk, hogy fáradtak, s nincs kedvük a matekozáshoz. Próbátétel, ismételte, aztán felállt, hogy bemegy az igazgatóiba. És bement.

A nők összeröhögtek, s alig várták, hogy újra nyíljon az ajtó, és kilépjen az a lány, akit egyszer már megalázott a vállalkozó. Hogy most egy újabb szegénnyel megverve kikotródjon az irodából, s elmondja, hogy ez a fasz, ez egy fasz, hogy egy ilyen nem lehet mit kezdeni. Biztos, hogy buzi vagy pedofil. Tényleg, lehet, hogy azért jött ide tanítani. Mert lehetett volna belőle más is. A szülők azt mondták, hogy nem ez lesz belőle, hanem valami más Pesten. De ő nem lett más, hanem idejött, hogy gyerekeket fogdosson. Vannak ilyenek, ez egy betegség, ugye, és nem is a legrosszabb. Olyanokról is hallani, akik embereket darabolnak föl, meg a mélyhűtőben tartják a korábbi feleségeiket. Mindenféle népek vannak. Nagyon kevés a normális. Olyan világ ez, hogy nem is lehet annak maradni. Meg az is lehet, hogy a klímaváltozás, hogy van ez az általános felmelegedés, meg lehűlés is máshol, hogy ezek a globális éghajlati módosulások okozzák, hogy az emberek is így elromlanak, még azt sem lehet mondani róluk, hogy elállatiasodnak, mert hát egy állat ilyesmit, mint a darabolós gyilkosok, soha. Szóval talán ennek a változásnak a következménye, hogy a gyerekből sem tudós lett, hanem iskolaigazgató, ahol feltűnés nélkül ki tudja élni a pedofil hajlamait. Korábban azt is lehetett hallani, hogy esetleg pap lesz, na és pap is mért lesz az ember, hát pont ezért. A hittanórákon akarja a gyerekeket birizgálni, nem is az úrfelmutatásért meg a túlvilági boldogságért. Ki gondol itt a túlvilágra, hát ma már senki, egyáltalán, de lehet, hogy soha sem gondolt rá senki, csak ki van az egész találva, nemcsak a túlvilág, mert az persze, hogy ki van, hanem az is, hogy voltak olyan korok, amikor az emberek tényleg elhitték, hogy van, és akkor ott föltámadnak. Hogy meghalnak, és utána ilyen levegőszerű lényekként kelnek újra életre, és

semmi nem fog nekik fájni, még a szívük sem. Hát ez egy nagy marhaság, gondolták a tanárnők, s hogy a lány mindjárt repül onnét kifelé.

De nem repült. S mikor hosszú idő után végre kijött, hát egyáltalán nem úgy volt piros, mint ahogyan a korábbi delikvensek, hanem másképpen. A szeme villogott, meg mondta, hogy még nem kell megvenni, de lassan gyűjthetitek a pénzt a bélizre. A kolléganők nem látszottak boldognak. Alig tudtak uralkodni magukon, hogy nehogy már ennek a csajnak, akit még a gatyagyáros is, így hívták a vállalkozót, elhajtott a piczába, nehogy már neki összejöjjön ez az igazgató, aki pedofil és buzi, egy alkoholistá... Ne hülyéskedj már, mondta végül az egyik, hát nem lesz az jó, hogy egy ilyenel. Hogy a faszba néz ki, hát azt nem lehet elképzelni, hogy egy ilyet hosszasan nézzen az ember, pláne egy életen át. Még azért ott nem tartunk, mondta a lány, csak valami elindult, és nehogy azt higgyétek, hogy akik valahogy kinéznek, azok olyanok is maradnak, hát negyven körül már semmi különbség, mindegyik olyan, mintha gereblyével borotválkozna.

Hogy mi történt ott, nem lehetett tudni, talán a gyerek éppen a tegnapi anyag feldolgozása közben abba a stádiumba ért, amikor az általános gyűlöletet, azt az érzést, hogy minden, ezalatt az egész világot értve, tulajdonképpen nincs is másért, hogy az atya csak azért hozta létre az egész kócerájt, hogy a gyereket tönkretégye, hogy még élve elpusztítsa, hogy olyan fájdalmakat telepítsen belé, amelyek szinte kibírhatatlanok, de arról nem gondoskodik, hogy a kibírhatatlanságot meg tudja szüntetni, mert a fájdalom mellé odaadta az életakaratot, ami teljesen megmagyarázhatatlan, hogy miként, de megakadályozta, hogy a gyerek felmásszon a padlásra, mint a, itt mondott egy nevet, aki különben a nagybátyja volt, szóval genetikus kapcsolat volt közöttük, aki felkötötte magát, és otthagya a két gyermeket. Ez a két gyerek épp egyidős volt a gyerekekkel, vagyis hát az egyik kicsit fiatalabb. A gyerek először, az esetet követő években, sajnálta őket, aztán kamaszkorában irigyelte kicsit, amikor undort és megvetést érzett az apja iránt, az apja szaga iránt és ruházata iránt. Arra gondolt, hogy tulajdonképpen az ő nagybátyja megszabadította a gyerekeit ettől a gyűlölettől, s ezért ezeket az unokatestvéreket, szemben az általános és a saját korábbi vélekedésével, rendkívül szerencsés sorsúaknak tartotta. Benne, mármint a gyerekekben, nem volt annyi erő, hogy ezt megtegye, helyesebben, épp annyi erő volt benne, minden fájdalom ellenére, hogy ne tegye meg.

A nagybátyja meg tudta, az asszony miatt. A szerelem, talán az olyan, hogy még a teremtő akarátát is le tudja gyúrni, felül tudja írni. Mert ha működik, akkor azért, hisz az ember ki tud szökni az örökös félelemből, hogy agyonnyomja az ő kicsiny idejét a teremtő végtelen ideje, s meg fog halni, persze nem tudja, mikor, sem azt, hogy mi fog akkor történni. A teremtő ezért a szabadságérzetért gyűlölte annyira a szerelmeseket, s egész maradék karbantartói tevékenysége, amit még a világgal megtett a teremtést követően, arra irányult, hogy lehetőleg össze-vissza zavarja ezt az érzést, és szeri-száma nincs a tragédiáknak, amiket ezzel okoz. De érdekes módon így is sokszor saját akarata ellen cselekszik, mint a nagybácsi esetében, aki ugyan a szerelem útján nem az életet kapta meg, hanem a halált.

Ám ezzel éppen úgy kiszökött a teremtői akaratból, mint a boldog szerelmesek. Az persze rossz érzés lett volna a nagybácsinak, ha megtudja, hogy mindaz a feltételezés, amit ő a feleségéről gondolt, hogy titkon, míg ő az erdőket járja, mert különben erdész volt, nagyon jó állás, ingyen kapott fát télre, meg ismerte az összes gombát, úgyhogy a legértékesebb gombákból ettek fazékszámra, még télre is szárítottak. Volt egy kis üvegház a kertben, azt is ez a férfi építette, tavasszal a palántáknak, paprika meg paradicsom, aztán később saláta, azt eladásra is. Mikor azok már nem voltak ott, akkor a polcokat telepakolták leszeletelt gombával, s ezzel biztosítva volt a téli gombaleves is. Meg aztán nagyon szabad állás volt ez, mert nem létezett olyan, hogy főnök. Olyan helyen nem tud főnök lenni, ahol ennyire behatárolhatatlan, hogy az illető erdész hol mozog. Azt ugyan lehetett tudni, hogy a szomszéd falu erdeit nem járja, de hát ettől még pont úgy nem lehetett megtalálni, mintha azt is járhatná, hisz a kisebb rész is annyira nagy és átláthatatlan volt. Szabad volt ez a munka, és magányos, meg volt a lehetősége a férfinak, a gyerek nagybátyjának, hogy gondolkodjon, és gondolkodott egy csomó dolgon, a növényeken, meg a házon, a gyerekeken, akiket annyira, aztán sorra került a felesége is. Ment a fák között, mint valami görög mesehős, és elképzelte az ő feleségének a haját és a bőrét, s mindent, amit tenne vele, ha most nem éppen itt mászkálna az erdőben. Persze az is eszébe jutott, hogy az a szegény asszony most egyedül van. Ő napestig vándorol, s néha még kint is kell aludnia, mert jönnek vadászok, és azokra felügyel. Milyen rossz lehet ez annak az asszonynak. Amikor ezt a rosszaságot kigondolta, akkor jutott először eszébe, hogy miképpen orvosolhatja ezt az asszony. Hirtelen felvillant egy férfi, aki középvezető volt a térszben, kiséfőnök, ahogy a faluban hívták, különben éppen kis volt a neve, s valahogy alacsony termetű is, megörökölte alkatban is a nevét. Mindenki tudta, az egész falu számára ismert volt, hogy bárki nőre lecsapott, akit meglátott, hisz általában az efféle alacsony termetű emberek állandóan kompenzálnak a termetük miatt, s ez a férfi éppen a nők terén tette ezt. És az a férfi, gondolta az erdész, nem is lakik túl messze az ő házatól. Nem bizony, sőt egészen közel. S akkor az erdész minden különösebb erőlködés nélkül, mintha bizony a szél fújta volna a fejébe a képeket, már el tudta képzelni, hogy megesik az az eset, ami különben nem esett meg. Sőt, minden emléke, aztán minden további jel, amit később észleltek, az ő igazát látszott bizonyítani, s nem azt, ami valójában történt, helyesebben nem történt. Például, ahogy köszönt az a férfi, úgy érezte, hogy az asszonnyal olyan nagyon bizalmas, olyan undorítóan nyálás, vele meg, mintha lenne valami megvetés vagy lenézés a hangjában. Nem az, hogy szevasz, nem azt mondta azzal a szevasszal, hanem valami ilyesmit, te hülye faszi, én megbaszom a te feleségedet, amikor az erdőt járod, amíg te a fákkal haverkodszi meg az őzekkel, addig én megdolgozom az asszonyt a saját ágyadban. Akkor aztán az erdész dühbe gurult és számon kérte ezt a viszonyt az asszonyon, aki persze tiltakozott, s ez a tiltakozás is éppenséggel bizonyítéknak látszott az erdész számára, aki ettől végérvényesen elkeseredett. S aztán, hát nem is érdemes részletezni még mi történt, hasonló jelenetek vagy tízszer, végül az egyik után az erdész felmászott a padlásra és fellógatta magát. Lehet, csak ijesztgetésül, és tényleg meg is ijedt az asszony, mikor fölment, hogy hozzon egy kis tritikálét a tyúkoknak, vagy búzát.

Alighogy közeledett a magok dombja felé, látja ott, ahogyan a férfi lóg a félhomályban. Mit csinálsz, kérdezte, de a férfi nem válaszolt, úgyhogy az asszonymak kellett megválaszolnia a kérdést: a férfi meghalt, azt csinálta. Pedig oka nem volt valójában, ok nélkül tette, hogy meghalt, hisz nem indult be semmi az asszony és aközött az ágazatvezető között. Csak a férfi halála után, hisz az örökös féltékenységgel az erdész önkéntelenül felkelte a figyelmet az asszonyban a férfi iránt. Nem sokkal a temetés után, talán hat-hét hónapra, ki is alakult egy titkos viszony, merthogy az ágazatvezetőnek felesége volt. Ez az a titkos viszony aztán, ami lehetlenné tette, hogy az asszony újra megházasodjon, s így, leszámítva azokat a futó órákat, mikor az ágazatvezető beugrott hozzá, éppen azzal a céllal, amivel férfiak beugranak efféle özvegyasszonyokhoz, ezen kívül magányosan élte le az életét, s öregségében senki nem maradt mellette. A gyerekei elhagyták, mert számukra a később kialakult kapcsolat egyértelmű bizonyítéka volt annak, hogy az apjuk joggal kötötte föl magát. Amint lehetett, először tanulni, aztán dolgozni, elmentek messzire a falutól, s az anyjukat, akit kimondatlanul is gyilkosnak, még hozzá apagyilkosnak tartottak, mármint az ő apjuk gyilkosának, soha többet nem látogatták meg. Szóval volt ebben a családban genetikusan hajlandóság a fájdalom megszüntetésére, de a gyereknél ez sajnos nem működött, talán mert nem volt a képben egy olyan asszony, mint az erdész felesége.

A lány feltehetőleg épp ez után az általános, mindenre kiterjedő gyűlölet után lépett be az igazgatóiba, mikor az anyag feldolgozása az önsajnálattal és az ebből eredő túlérzékenység stádiumába jutott, amikor a gyerek úgy érezte, hogy minden sejtje le van hámozva, és a test több milliárd ponton szomjúhozza a szeretetet. A tanárnő, aki a másik faluból járt immáron egy hónapja kizárólag busszal, mert a gatyagyáros visszalépett a házasságtól, vagyis hát visszalépett a házasságába, szóval talán ez volt az oka, hogy nem lett ez a lány onnét kiküldve, hanem le lett ültetve és meg lett kávéztatva. De az is lehet, hogy a gyerek épp nem az érzékenység, hanem az ésszerűség alapján gondolkodott, s ránézett erre a lányra, felmérte a benne rejlő lehetőséget: lehetne például a feleségem, akinek közreműködésével folytatható volna az apja által kezdett vérvonallal. Igaz, korántsem tudná neki azt jelenteni, mint az a szegedi lány, akit mindenki akart magának, s aztán a végén csak egy Los Angeles-i buzi tudta megszerezni, vagy az nem is ő volt, mindegy, a lényeg az, hogy ez a lány neki annyit soha nem tudna jelenteni. Meg azt is érezte, hogy ezt a kapcsolatot a lány kezdeményezi, s ez már eleve csökkentette benne a szerelem esélyét. Egész eddigi élete során hozzászólt, hogy ő koslat a nők után, ez volt neki az olaj az ő lelkének tüze, a fordított eset nem tud kiváltani belőle igazi érzéseket. Ha nem kell érte megküzdeni, olyan, mint az ingyenes béd, hogy az ember csak kínjában gyűri le, vagy az ingyenes koncertek, amikor végig az ember fejében van, hogy biztos csak fél gőzzel játszik a zenekar, vagy épp olyan zenekar, amelyik már csak ingyenkoncerteken kap fellépési lehetőséget, s már hallani is vélte a melléfogásokat, az alulintonált éneket, a szétesettséget. Szóval ilyen volt neki a lány, egy ingyenkoncert, ami túl nagy érdeklődést nem tudott kiváltani a gyerekekben, csak azt az ésszerű belátást, hogy manapság már annyira drágák a koncertjegyek, hogy egy ilyen kedvező alkalmat mindenképpen ki kell használni.

Mi van, hogy nem jössz – mondták neki a kocsmában, amikor éppen ment. Most itt vagyok, mondta a gyerek, mire a többiek, hogy máskor nem. Igaz, hogy a mi kutyánk kölke vagy, de egy kutyának lehet annyiféle kölke, amennyi. Mert itt a faluban se tudja senki megmondani, hogy ki a kutyának például az apja. Meg azt is el lehet képzelni, hogy egyszerre több apja is van, mert annyira különbözőek, annyira nem hasonlítanak se egymásra, se az anyjukra. És elég csak arra a vircsaftra gondolni, amit a bakkutyák csinálnak azokban az udvarokban, ahol tüzel a szuka. Hát hányan hatolnak bele, s könnyen lehet, hogy a kutyában belül minden összekeveredik, és aztán olyan vegyes kölkök születnek, akik senkire nem hasonlíthatnak, mert nem volt olyan apjuk, hogy ez vagy az. S a gyerek is nyugodtan lehet egy olyan kölk, akire rá sem lehet ismerni, mint ahogy ez most látszik. Hogy igazgató lesz, aztán elfelejti, hogy honnét jött. Hogy őt is olyan anya szoptatta, mint azokat, akik a kocsmában eddig a haverjai voltak.

A gyerek hallgatta, hogy áttételesen, a kutyákon keresztül, szidják az anyját, aztán csak annyit mondott, hogy van valaki, aki miatt nem lehet, mert az akadályozza az idejövételt. Mire azok, most már nyíltan, hogy menjen a gyerek anyja a kurva anyjába... Itt megakadtak, hogy egy anya hogyan is mehet az anyába, ez nagyon megzavarta őket, de aztán megismételték, hogy az az asszony, a könnyebbség kedvéért az anyaságot elhagyták, menjen az anyja picájába. Erre mondja a gyerek, hogy nem róla van szó, az őt nem érdekli, mondjuk leszarja az anyját. Ez a beszéd, ütögették a vállát. De akkor meg mi a fasz van? Mire a gyerek, hogy a szomszéd településen talált magának valakit, aztán elmondta, hogy kit, s hogy ő előtte van annak, hogy család, és ezzel a lánnyal, különben tanítónő itt nála, az iskolában. Munkahelyi szerelem, röhögött valaki hátulról, hát pedig abból soha nincs házasság, csak válás. Az olyan az a dolog, hogy már van valamelyiknek férje vagy felesége, akkor szokott lenni. Volt például egy ember, egy könyvtárban dolgozott, és pont ötvenévesen jött arra rá, hogy ő nem olyan ember, mint a felesége mellett volt, vagy lett. És akkor rögtön meglátta azt a harmincéves nőt, aki olyanná tudná tenni, amilyené lenni akart. Azt a nőt, akinek különben elemi érdeke volt, hogy olyanná tegye, mert nem volt ott más férfi, aki kimenthette volna az elöregedésből és a magányból, ami harminc fölött jár a házasságon kívül maradt nőkre. Mert van egy ilyen szociológiai tény, hogy a munkahelyeken minden facér nő, főleg harminc körül, még akkor is, ha különben nagyon rendes, mondjuk, senkit nem csap be és nem lop, meg nem törtető satöbbi, ebből a szociológiai tényből adódóan, tulajdonképpen szétrombol egy-egy házasságot, hogy azzal teljes anyagi és lelki csődbe juttassa a volt feleséget és az elhagyott gyerekeket, s persze a férfit is, aki a férje lett, a gyerekei apja, akinek sem anyagilag, sem érzelmileg nem voltak megfelelőek a kondíciói, hogy egy újabb családot alapítson. Szóval ilyen a munkahelyi szerelem. Tulajdonképpen ez egy nagy szerencse, hogy a gyerekeknek nincsen még felesége meg gyereke, mert bizonyára ezt a nőt az sem akadályozná.

De nincsen – mondta a gyerek, és elkezdte törni a fejét, hogy ha nincsen, akkor is lehet-e szó egy efféle szociológiai helyzetről. A saját döntése jutott eszébe, hogy ő miért választotta ezt a nőt, hogy abban a megfontolások nagyobb hangsúllyal estek latba, mint az érzelmi kérdések, és hogy mennyire érdekes, hogy a meg-

fontolások hogyan válnak végül is érzelmmé. Most éppen, mikor már testileg is megismerte ezt a lányt, és eltervezték a jövőjüket is, hogy miképpen lesz együtt, szinte szerelmet érez iránta. Lehet, hogy ez a szerelem, gondolkodott, nem az a sóvárgás, amit az eddigi nők iránt érzett, különösen a szegedi lányt érdemes itt megemlíteni, hanem egy általános sóvárgás egyfajta élet iránt, amibe beletartozik, hogy kell hozzá egy nő, és ebbe a sóvárgásba éppen ez a lány tudott belesétálni. Szóval ő tulajdonképpen a szerelemben volt beleszeve, s nem a nőbe. De hogyan lehet az, törte tovább magában a gondolatot, hogy más nők, többek között az a sok felkínálkozó alsós és felsős oktató, mindezt a szerelemvágyat nem voltak képesek kielégíteni. Egy pillanatra felvetődött benne, hogy azok praktikusán nem feleltek meg ennek az elvárásnak, például férjük és gyerekük volt, vagy már nagyon le voltak öregedve. Minden bizonnyal a lehetséges választékból ilyenkor a legjobbat szűri ki az ember, van egy ilyen ösztönünk a szűrésre. Aztán hirtelen arra gondolt, hogy ennek a lánynak van olyan szépsége, és lelke is van neki, ami miatt. Az már nem jutott eszébe, hogy mindez, hogy szép, tehát megmutatom az összes köcsögnek, akik eddig összeröhögtek a hátam mögött, hogy na, ki köt ki emellett a csúf alak mellett, hogy nekem is tud olyan feleségem lenni, mint másnak, meg hogy rendesebbnek látszik, hogy mindezek is praktikus megfontolásokon alapulnak, hogy az egész döntés a szerelem ügyében tulajdonképpen efféle ösztönös, soha nem megfogalmazódó, de mégis ésszerű megfontolások alapján történik.

Ő az, aki miatt – mondta a kocsmában, s hogy hamarosan házasság. Ja, mondta valaki, hogy emlékszik arra a családra. Volt ott egy férfi, de az hamar elpatkolt, a lány meg apa nélkül nőtt föl. Hát most nem akarja a gyereket riogatni, de amikor egy férfi korán meghal, akkor érdemes megvizsgálni a feleséget. Mondjuk nem az, hogy arzén, meg olvasztott gyufafej meg sósav, a nőknek vannak ennél sokkal alattomosabb módszereik is. Egy csomóan meghalnak fiatalon, mondta a gyerek, például balesetben. Ezeknél mindnél érdemes megvizsgálni a házastársat, mert például hová rohant az a férfi is, és mondott egy nevet a faluból, aki feltekeredett egy kanyarban a fára a kocsival együtt, hogy úgy kellett az egészet vasfűrésszel meg lángvágóval leoperálni, még a fa is szarrá ment. Ha tudják előre, egyszerűbb lett volna a fát kivágni, és lehúzni a törzséről, mint egy gyűrűt a kocsit meg a fickót... Szóval hová rohant, na hová, kérdezte az ember, és az ujjaival megbökdöste a feje fölött a levegőt. Hová? – kérdezte a gyerek. Azt most nem tudom, hogy hová, de az asszony küldte – az viszont biztos igaz.

A kurva anyját – szóltak közbe mások, hogy akkor a, és itt megnevezték azt az özvegyet, aki különben egyedül nevelte a gyerekeket, és soha többet nem ment férjhez. Ezt az egész férfidolgot kizárta az életéből, mert annyira fontos volt neki a halott férfi és a gyerekei. Persze egyesek szerint már eleve nem akart férfit, és azért tudott ilyen könnyen ellene mondani a bűnnek. Helyesebben, mivel ebben az esetben egy újabb házasság nem nevezhető bűnnek, szóval a szerelemnek. Akkor az az asszony ölte meg a, és itt megnevezték a férfit –, pedig az milyen fasza gyerek volt, a kurva anyját, hogy megölte.

Ez hülyeség, mondta a gyerek, mert egy csomóan akkor is meghalnak fiatalon, ha nincs nekik feleségük. Nono – mondta az, aki leginkább értője volt ennek

a gyilkosságsorozatnak –, ott is van szerető, meg ott is van neki anyja. Akkor azokat kell megvizsgálni. Az asszonyok, még az anyák is képesek a gyilkosságra. Hát hányan vannak, akik például betegségbe hajszolják a gyerekeiket az örökös aggodalmukkal, csak hogy ők maradjanak a gyerekek a legfontosabbak, hogy úgy érezze a gyerek, hogy nélkülük elpusztulna, s a végén meg tényleg el is pusztul. Aztán van olyan anya, aki meg éppen a nemtörődömségével végzi el ugyanezt a mézárasmunkát. Szóval, mondtak volna valamit, de nem emlékeztek rá, hogyan tévedtek erre a terepre, hogy a gyerek lehetséges házassága volt az ok, s hogy ismerik a családot. Ittak míg beszéltek, s persze előtte is.

Gyere gyakrabban – mondták a gyerekeknek, a gyerek meg mondta, biztos, hogy jövök, de épp elfelé ment, haza az anyjához, aki örült, hogy ennyire ritkán látja a fiát ilyen állapotban, hogy eljutott a jó útra. Minden ember eljut oda, gondolta. Még az ő fia is. Volt neki a fejében valami olyasmi, hogy a világban a jó az mindig legyőzi a rosszat, csak ki kell várni. Bár ennek minden, például az ő élete is, ellene mondott, de mégis hitt benne. Olyan ez a hit, mint a gyermekkori nyelvtanulás, hogy aki már kicsi kora óta ezt hallja a hittanórákon, az nem tud ettől a meggyőződésétől, amit különben tudásnak vél, a világ ismeretének, elszakadni. S mikor a legszörnyűbb dolgok történnek vele, például rákos lesz, s nem egyszerűen meghal, hanem előtte széttrancsírozzák, amivel nem a gyógyulás felé viszik, mint ígérték az orvosok, hanem tovább a betegségbe, az iszonyatos fájdalmakba, s a korszerű orvostudomány csak hosszítja ezt a rettenetes fájást és szenvedést, s nem afféle emberségből, hogyan is lehetne emberségből fájdalmat okozni, hanem mert a biztosító addig fizet, míg tudnak ezzel a beteggel valamit csinálni, persze ők bent tudják, hogy minden reménytelen, nem is feccölnek bele túl sok energiát, csak belökik a műtőbe, aztán egy fűrészszel lenyisszantják a szarkómás lábát, utána meg kikapják a fél tüdejét, mert ott volt az áttét, s addig farigcsálják, míg alig marad belőle valami, amit hozzátartozók a koporsóba tudnak tenni, de a kórház számlájára ömlik a pénz, és ez lehetővé teszi, hogy az egészségügyi intézmény tovább működjön, lehetőséget kínálva az újabb betegeknek, az újabb mézárasmunkának. Az ilyen ember még ekkor is kitalál valamit, hogy ez a jóért van, mondjuk azért, hogy megtisztuljon, megszabaduljon az élete során elkövetett bűnöktől, hogy aztán a halála után tényleg már minden nagyon jó legyen. Persze meglepődött volna, ha látja, hogy halála után nincsen semmi, vagyis a semmi van, azazhogy ő egyáltalán nincs, amiért épp ezt a semmit aztán nem láthatja.

Az asszonyban is mélyen benne volt ez a hit a jóról, holott még az sem volt biztos, hogy tulajdonképpen mi a jó. Hogy az például jó-e, ha valakinek felesége lesz és gyereke, hogy ez az úgynevezett jó nem valami tragikusan rossznak az előfutára? Vagy éppen ez lehet egy olyan rossz dolog, ami egy pazar jövőnek az előlege. Például, hogy a férfi vagy a nő amiatt, mert megélte a boldogtalanság minden másodpercét a házasságban, immáron képes lesz korábban elképzelhetetlen mértékű szerelembe esni. Vagy hogy elkerülje az otthoni fertőt, örökösen a munkahelyén lebzsel éjszakákig, s ebben a rengeteg időben végül is kitalál egy olyan fontos dolgot, amiért hatalmas pénzt kap, óriási világméretű elismerést. S ennek a férfinak vagy nőnek, aki így járt, éppen ez volt bevallatlanul is a vágya,

hogy kiötöljön egy akkora dolgot, mint a relativitáselmélet, s ennek az alapja csak egy kibírhatatlan házasság lehet. Mérhetetlenül boldognak érezte magát az elkövetkező néhány évben, amíg a szervezete és az idegrendszere bírta a világhírrel és a rengeteg pénzzel járó mellékhatásokat.

De az asszony nem gondolkodott efféleken, s hogy egyáltalán miből mi ered, hogy ered-e a rosszból a jó, vagy bármely cselekedetből egy másik cselekedet, vagy ez is csak afféle hit kérdése, hogy az ember összeköti a dolgokat, hogy ne essen minden darabjaira a fejében. Ő csak azt látta, hogy a gyerek most jó útra tért, mert mért ne nevezhetnének jónak, hogy házasságra készül, s ez aztán lehetőségét biztosít a gyermek vagy gyermekek születésére. Hogy a gyerek végül is ne a haverokkal múlassa az időt a kocsmában, hanem otthon, ennek ugye egészségügyileg is mérhető pozitív hatása van. Annyira kedvezőnek látta ezt a fordulatot az asszony, hogy el is dicsekedett mindenütt, például a szomszédban is, hogy mennyire rendben lesz most már az élet, s hogy milyen kár, hogy ezt az ő férje nem érthette meg. A szomszédok örömet színleltek, ahogy ez illik, de mikor elment az asszony, a szomszéd férfi odasúgta a feleségének: Na, várjuk csak ki a végét. Milyen végét, kérdezte a feleség, s akkor a férfi erre az asszonyra nézett, s az arcára volt írva az a vég, amit ő már kivárt.